

MUKOMEZE

EMPOWER HER / HIM

JAARVERSLAG 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Sponsorschappen	5
Sponsorschappen 2022	5
Projecten en campagnes	8
Projecten en campagnes gestart vóór 2022	8
Projecten en campagnes gestart in 2022	9
Activiteiten en media-exposure	12
Activiteiten 2022	12
Media-exposure 2022	12
Financiële verantwoording	15
Doelstellingen vanaf 2023	17
Contact informatie	18

© 2023 Stichting Mukomeze

Tekst Stichting Mukomeze (2023) Anne-Marie de Brouwer, Freek Dekkers, Lia Kleuskens **Ontwerp & vormgeving** Gerben Snijder **Fotografie** Stichting Mukomeze **Met speciale dank aan** Alle sponsors, donateurs en vrijwilligers die belangeloos hebben bijgedragen aan het werk van Stichting Mukomeze. De personen op de foto's in dit jaarverslag worden allen gesteund door, zijn werkzaam bij of steunen Stichting Mukomeze en/of onze partnerorganisatie Solace Ministries.

Wij zijn trots u het jaarverslag van Stichting Mukomeze over het jaar 2022 te kunnen presenteren.

Stichting Mukomeze staat voor het “sterken” ofwel “empoweren” van vrouwen en mannen die in 1994 seksueel geweld tijdens de genocide tegen de Tutsi’s hebben meegemaakt en daar nog steeds de naweeën van ondervinden. Samen met hen en onze partnerorganisatie Solace Ministries in Rwanda, werken wij aan hun “empowerment” op velerlei gebied: fysiek, psychologisch, materieel, sociaal, economisch, juridisch en spiritueel.

Het jaar 2022 stond in het begin van het jaar nog steeds een beetje in het teken van de wereldwijde Covid-19 (ofwel Corona) pandemie, maar gelukkig verminderde de pandemie geleidelijk aan aan kracht waardoor onze partnerorganisatie weer aansterkte in mankracht en dus ook in het uitvoeren van de werkzaamheden.

Mukomeze heeft zich uiteraard ook dit jaar weer ingezet om gelden binnen te halen, zowel voor reguliere projecten als voor sponsorschappen. Was 2021 ons beste jaar tot nu toe, het jaar 2022 werd nog beter; we haalden bijna voor €70.000 aan donaties binnen. Dit kwam met name door de toename van projectdonaties, o.a. voor het ‘counseling project’, ‘vocational training project’ en het naaimachine project.

2022 was ook het jaar waarin we afscheid namen van Mariëlle van de Weijenberg als bestuurslid Fundraising. Uiteindelijk bleken de werkzaamheden voor Mukomeze niet te passen naast Mariëlle’s reguliere werkzaamheden. Manouk Weerts werd in 2022 officieel bestuurslid Communicatie, na enkele maanden als vrijwilliger meegewerkt te hebben. Christine van Noort, was ook dit jaar tijdelijk uitgevallen, waardoor haar werkzaamheden door een ander bestuurslid werden overgenomen.

Voor ons is het van belang de vrouwen en mannen in ons programma net dat zetje in de rug te geven dat hen helpt op weg naar hun eigen redzaamheid. Samen met onze donateurs, sponsors en vrijwilligers, hebben wij in ons bestaan al veel bereikt, maar het mag duidelijk zijn dat er nog veel meer vrouwen en mannen in Rwanda zijn die onze en uw steun verdienen. Wij zullen ons voor hen inzetten en hopen dat samen met u te mogen (blijven) doen.

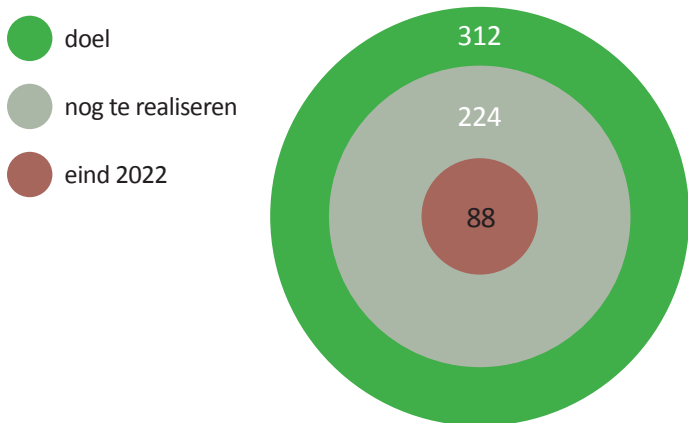
Anne-Marie de Brouwer
Voorzitter Stichting Mukomeze

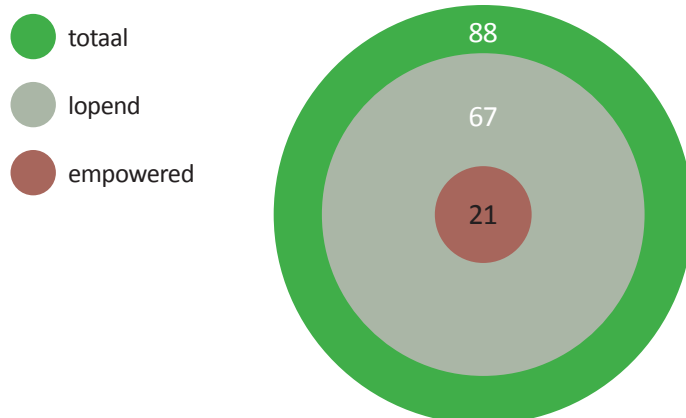
Eind 2022 werden 67 personen (64 vrouwen en 3 mannen) gesponsord door mensen uit Nederland, Zwitserland, en het Verenigd Koninkrijk (eind 2021 ging het om 68 gesponsorde personen). Sinds de oprichting van de stichting zijn de sponsorschappen van 21 personen beëindigd, vanwege, voornamelijk, hun 'empowerment' (ons doel). Dit betekent dat, eind 2022, in totaal (lopende sponsorschappen en afgesloten sponsorschappen) 88 personen gesteund zijn door het Mukomeze sponsorschapsprogramma (in 2021 was dit aantal ook 88). Een aantal sponsoren heeft na jarenlange inzet hun sponsorschap beëindigd. Voor deze vrouwen hebben wij een nieuwe sponsor gevonden.

Ondanks de min of meer gelijke aantal sponsorschappen in 2022 is er veel veranderd in de levens van de vrouwen en mannen. De aanwending van de sponsorbijdragen door Rwandese genocide overlevenden van seksueel geweld is divers. Denk hierbij aan het volgen van een opleiding, het repareren van hun huis, het betalen van schoolmaterialen en schoolgelden voor hun kinderen en/of de wezen voor wie zij zorgen, het kopen van een geit of een koe en het opzetten van een bedrijfje om in eigen inkomsten en basisbehoeften te kunnen blijven voorzien. Het uiteindelijke doel is om weer op eigen benen te kunnen staan. In 2022 is er een totaalbedrag van €24.435 aan sponsorschappen besteed (in 2021 was dit een bedrag van €24.400).

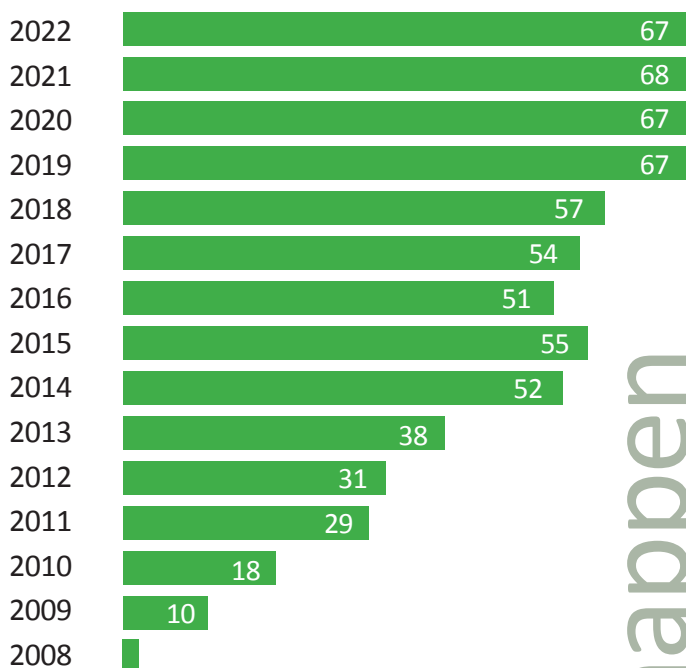
Totaal aantal sponsorschappen te realiseren

Sponsorschappen totaal 2022

Lopende sponsorschappen

Wat goed ging in 2022

- Enkele langdurige sponsors hebben na jarenlange inzet hun sponsorschap beëindigd. Voor hun sponsorvrouwen hebben wij nieuwe sponsors kunnen vinden.
- De sponsorschappen zijn afgelopen jaar van nog meer waarde geweest dan anders. Corona en de nasleep daarvan heeft grote impact op de overlevenden gehad en het sponsorschap heeft hen een stabiele basis in deze moeilijke tijden geboden.
- In 2022 hebben we geen brieven van vrouwen naar sponsors gestuurd, vanwege de Covid-impact en daarmee grote werkdruk op onze partnerorganisatie in Rwanda. Wel werden sponsors uitgenodigd zelf iets te sturen. Een groot aantal sponsors doet dit ook, ook na toesturen van de jaarlijkse update verslagen. De communicatie is enorm fijn voor beide partijen.

Wat beter kan in 2023

- De groei van het aantal sponsors stagneert al een paar jaar. Dit komt mede doordat een aantal sponsors na jarenlange inzet stoppen met sponsors en daarvoor in de plaats nieuwe sponsors aangezocht moeten worden, waardoor we ook niet nieuwe personen kunnen sponsoren. Het is daarom van groot belang dat we meer nieuwe sponsors werven middels een meer actieve en gerichte campagnevoering. Hierbij is ook van belang dat aan potentiële sponsors duidelijk wordt gemaakt dat tevens een gedeeltelijke sponsoring van een Rwandese vrouw (dus een deel van € 30 per maand) mogelijk is.
- Samen met onze partnerorganisatie blijven bespreken wat 'empowerment' van overlevenden van seksueel geweld in de praktijk nu precies inhoudt. Hoe kunnen we dit meten, hoe bereik je dit op de relatief korte termijn van sponsoring, en hoe kun je hierover het beste afspraken maken met de gesponsorde vrouwen zelf.
- Nadenken over hoe we vrouwen en mannen die uit het sponsorschapsprogramma gaan kunnen blijven volgen en aan ons kunnen blijven binden.
- Nadenken hoe we de groep alsmat ouder wordende vrouwen en mannen in ons sponsorschapsprogramma kunnen steunen, gezien de fysieke ongemakken die met de hogere leeftijd komen alsook m.b.t. de weinige tot geen pensioen voorzieningen.
- Implementatie van een nieuwe contactvorm tussen sponsor en overlevende, zoals korte video filmpjes.

Projecten

Projecten en campagnes gestart vóór 2022: afgesloten of nog lopend in 2022

Het Bèkske: Rwandan Empowerment Coffee

In 2017 is het koffieproject 'Het Tilburgs-Rwandeas Bèkske' onder het thema 'mondiaal burgerschap' gestart dat in maart 2019 vervolgens is overgaan in een nieuwe ondernemingsvorm onder de naam 'Het Bèkske: Rwandan Empowerment Coffee B.V.' Mukomeze blijft verbonden aan deze nieuwe onderneming, omdat zij voor 25% aandeelhouder is. Naast het feit dat een groot deel van de opbrengsten teruggaat naar de Rwandese koffie verbouwers, hebben zij dus ook een stem in de onderneming (via Mukomeze) voor wat betreft de winstverdeling.

Universiteitsproject III

In dit universiteitsproject sponsort Mukomeze twee jonge mannen. Dit zijn kinderen van overleden moeders die in ons sponsorprogramma zaten. Tijdens een bezoek aan Solace Ministries voor het boek 'And I Live On', werd duidelijk dat deze mannen na het verliezen van hun moeders voor verschillende moeilijkheden kwamen te staan. Inmiddels zit één van deze studenten in zijn tweede jaar van de opleiding Land Survey Engineering. De tweede heeft door persoonlijke redenen in combinatie met de Covid-19 uitbraak uiteindelijk niet zijn studie kunnen starten. Hij heeft het budget gebruikt om een eigen zaak te starten in het verkopen van kleding. Dit project wordt gesteund door de organisatie Impact: Center against Human Trafficking and Sexual Violence in Conflict.

Mastersupport studenten II

In 2019 hebben we een masterproject kunnen starten. Een individuele donator heeft door een geweldig gift 3 studentes in staat gesteld om te starten met een Masteropleiding. Een studente heeft haar master Accounting behaald. Door een gift van haar sponsor, heeft ze dit feestelijk kunnen vieren met haar familie en vrienden. De overige studentes zijn nog bezig.

Zij zijn helaas vertraagd door het verlies van een familielid en een zwangerschap. Zij hopen eind 2023 ook hun masterdiploma te behalen.

Universiteitsproject IV

Met behulp van een individuele donator heeft een studente die in 2019 al haar bachelorsdiploma heeft behaald in 'Economics and Business Studies', in 2020 kunnen starten met haar Masterdiploma. De droom van deze studente is het afronden van de tweejarige master projectmanagement aan Mount Kenya University. Ze is nu bezig met het schrijven van haar thesis en deze hoopt ze in augustus van 2023 af te kunnen ronden.

Universiteitsproject V

Door een individuele donator, heeft er in 2021 nog een studente kunnen starten met haar opleiding. Deze vrouw is geboren uit de verkrachtingen tijdens de genocide tegen de Tutsi's in Rwanda. De studente zit nu in haar derde jaar van de opleiding 'Business Management' met een specifieke focus richting 'Human Resources Management.' De studente lijkt haar studie in 2024 af te kunnen ronden.

Universiteitsproject VI

Met behulp van een individuele donator, is er in 2022 nog een jongeman gestart met zijn bacheloropleiding. Deze jongen is geboren uit de verkrachtingen tijdens de genocide tegen de Tutsi's en heeft lang moeten wachten voordat hij kon starten met zijn studie. Hij studeert aan UNLAK University in Nyanza en studeert daar rechten.

Women's rights awareness project

Door een donatie van de Haëlla Stichting, hebben we een 'Women's Rights Awareness' project kunnen starten. In dit project worden overlevenden van seksueel geweld getraind om zich bewuster te maken van hun rechten. Daarnaast worden er campagnes gestart die de rest van de samenleving ook voorziet van educatie over vrouwenrechten.

Naast de training en campagnes hebben drie vrouwen ook juridische ondersteuning ontvangen.

De casussen gingen over het onterecht ontzeggen van het recht tot het land van de overlevenden, huiselijk geweld in combinatie met het ontzeggen van eigendomsrechten en het ontzeggen van het recht tot een erfenis. Dit project is in 2022 succesvol afgerond.

Musange microkrediet

Door een individuele donatie, hebben we in 2021 een microkrediet project kunnen starten in Musange gemeenschap: 30 overlevenden van het seksueel geweld tijdens de genocide tegen de Tutsi's hebben hier leningen ontvangen voor landbouw. Daarnaast ontvingen ze een training voor 'agribusiness' en werden landbouwbenodigdheden uitgedeeld. Het project is in 2022 succesvol afgerond.

Building resilience in a hurting society: Empower young women with technical skills

Door een donatie van de Snatager Foundation, werd in 2021 het project 'Building resilience in a hurting society' gestart. Het doel van dit project is het ondersteunen van jonge vrouwen om hun dromen te verwezenlijken en het aanpakken van werkloosheid onder jonge vrouwen. Vrouwen werden opgeleid in technische vaardigheden in de textielsector én getraind in ondernemerschap. De 18 studentes die gestart zijn, hebben in december 2022 hun technische vaardigheden opleiding afgerond. Een ander deel van de donatie hebben we – via Stichting Impact – kunnen besteden aan een 3-D kunstproject (Huu:) waarbij de verhalen van 10 vrouwen en een man te beluisteren zijn; alle genocide overlevenden van seksueel geweld die gesteund worden door Solace Ministries. De Snatager Foundation had namelijk als voorwaarde 10% van de donatie weg te geven aan anderen/ander project.

Projecten en campagnes gestart in 2022

Community empowerment project

In onze gesprekken met Solace Ministries werd duidelijk dat het voor vrouwen lastig is om empowered te worden enkel op basis van de sponsorschappen. Hiervoor is de combinatie van sponsorschap en project nodig om de vrouwen eerst een stabiele basis te geven en vanuit daar te werken aan een manier om financiële zelfvoorzienendheid te waarborgen. Vanuit deze visie, zijn we in 2021 aan de slag gegaan met een nieuw projectformat, waarin project en sponsorschap worden gecombineerd. We zijn nu bezig met het vinden van passende funding om deze projecten ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren.

Cow project

In 2022 is er met behulp van een individuele donatie een nieuw koeienproject gestart. Er werden twee koeien gedoneerd aan overlevenden van seksueel geweld tegen de Tutsi's. De koe helpt deze vrouwen een aan meer gebalanceerd dieet (door de melk), daarnaast helpt het in een verhoogde oogst door de mest die ze kunnen gebruiken op het land. De melk kunnen ze verkopen in de gemeenschap. Daarnaast helpt het ook in het verbeteren van de sociale status en heeft het een psychosociaal aspect. Koeien zijn in Rwanda namelijk van oudsher een symbool van welvaart. Daarnaast komen overlevenden weer meer in contact met hun gemeenschapsleden door het verkopen van de melk. Om het project te verduurzamen moeten de overlevenden het eerste kalfje afstaan aan een andere overlevende van seksueel geweld.

'Counseling project'

Door een mooie donatie van de Snatager Foundation, hebben we in 2022 ook een counseling project kunnen starten. Dit project bestaat uit drie fases. In de eerste fase wordt er een seminar/workshop georganiseerd met een netwerk aan organisaties die ook overlevenden van seksueel geweld (en hun kinderen) counselen.

In fase 2 worden er 20 vrijwilligers geselecteerd die geïnteresseerd zijn om ‘community counselors’ te worden. Deze vrouwen worden vervolgens getraind om zo in hun eigen gemeenschap counseling sessies te faciliteren. In fase 3 gaan de vrijwilligers ook daadwerkelijk aan de slag met de counseling in de gemeenschappen. Het project zal in totaal 1 jaar duren.

Naaimachines, opstart werkplekken

De 18 vrouwen in het project ‘Building resilience in a hurting society’ (zie hierboven) werden opgeleid in technische vaardigheden in de textielsector én getraind in ondernemerschap en hebben in december 2022 hun technische vaardigheden opleiding afgerond. Met behulp van een geweldige extra donatie van de Snatager Foundation in 2022, hebben we alle vrouwen bovendien kunnen voorzien van een naaimachine, materialen hiervoor, inboedel, en huur om de werkplekken in de eerste maanden te kunnen betalen. Op deze manier kunnen ze een goede start maken. Tijdens het afstuderen mochten ze de naaimachines in ontvangst nemen.

Voor dit project is er weer 10% vrijgemaakt voor een ander project, een eis vanuit de Snatager Foundation. Dit project is een samenkomst van de vrouwen vanuit het 3-D/Huu: project (zie hierboven) en de vrouwen vanuit het technical skills project. De vrouwen die net hun opleiding af hebben gerond, hebben de vrouwen vanuit het Huu: project voorzien van een prachtig kledingstuk.

Vocational training

Dankzij een donatie van de Corja Stichting, hebben we een vocational training project kunnen starten voor overlevenden van seksueel geweld en kinderen geboren uit de verkrachtingen tijdens de genocide tegen de Tutsi's. 26 mensen volgen een praktische opleiding en worden voorbereid op het opzetten van een eigen bedrijf. In zes maanden mogen zij kiezen uit een opleiding in de richting van ‘tailoring’, ‘hairdressing’ of multimedia. Dit project zal in totaal 6 maanden duren.

In 2022 is er in totaal €31.390 aan projecten besteed (in 2021 was dit bedrag €28.159).

Wat goed ging in 2022

- Onze projecten dragen bij aan 10 van de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (VN). Deze doelen dienen als blauwdruk voor organisaties en als oproep tot het ondernemen van actie aan alle landen. De Duurzame Ontwikkelingsdoelen dienen als een framework voor Mukomeze en maken de variëteit aan gebieden waarop wij werkzaam zijn mooi zichtbaar.
- In 2022 hebben we een aantal grote projecten mogen starten. Met deze projecten zetten we vaak in op training, opleiding of praktische opleiding om de overlevenden op deze manier duurzaam te ondersteunen.
- In onze projecten steunen we ook steeds vaker de jongere generaties, namelijk kinderen van de overlevenden die getuige zijn geweest van het genocidale seksuele geweld tegen hun moeders, kinderen wiens moeder is overleden ten gevolge van het seksuele geweld, of kinderen geboren uit de verkrachtingen.

Wat beter kan in 2023

- We zien dat enkel de sponsorschappen vaak niet genoeg zijn om vrouwen duurzaam zelfredzaam te laten worden. We moeten dus op zoek naar een manier om, wellicht via het community development project of andere projecten, de vrouwen nog een extra steuntje in de rug te geven.
- Meer inzetten op campagnes of fundraising voor vrij te besteden gelden, zodat we ook stopgezette sponsorschappen en bijdragen in de salariskosten van onze partnerorganisatie kunnen blijven betalen.

Activiteiten en media-exposure

Activiteiten 2022

Hieronder volgt in chronologische volgorde de activiteiten die in 2022 plaatsvonden en waar Stichting Mukomeze bij betrokken was. Voor een uitgebreidere uitleg van deze activiteiten verwijzen we naar onze website en/of social media kanalen.

Voor activiteiten, zoals lezingen, vragen wij een onkostenvergoeding en/of bijdrage, die vervolgens weer ten goede komt aan de vrouwen en mannen in Rwanda.

Om onze kennis en kunde up to date te houden, is Stichting Mukomeze verder lid van de volgende organisaties en netwerken: WO=MEN, Partin, en CRSV Network NL. Met enige regelmaat neemt een of meerdere bestuursleden van Mukomeze aan bijeenkomsten van deze organisaties deel.

Februari 2022

We hadden een korte video gemaakt waarin we lieten zien waar Mukomeze en Solace Ministries voor staan, met als titel: "Wij zijn trots op onze Mukomeze familie!" Het filmpje hadden we ingediend bij de nationale vrijwilligersprijzen. Helaas, zonder succes op een prijs. Wel ontving Antoinette van der Kaa (secretaris bij Mukomeze) een kleine geldprijs, voor haar inzet voor Mukomeze en Bèkske.

7 juni 2022

Mama Lambert (voormalig counselor bij Solace Ministries) was in Nederland voor een bijeenkomst. We maakten gebruik van de gelegenheid om haar te ontvangen in het bijzijn van haar Nederlandse vrienden.

September 2022

De verhalen van 20 Afrikaanse vrouwelijke vredesactivisten werden gepubliceerd in een nieuw e-boek van de United Nations Office to the African Union (UNOAU), getiteld "She Stands for Peace." Ook het verhaal van Mama Lambert staat in dit boek.

21 oktober 2022

Eefje de Volder (adviesraadslid Mukomeze) en Anne-Marie de Brouwer (voorzitter Mukomeze) gaven een presentatie in Breda aan de dames van BEB, ondernemers uit de regio Oisterwijk/Tilburg/Breda/Den Bosch. We spraken over het werk van Mukomeze en Bèkske: Rwandan Empowerment Coffee; wat we doen om de vrouwen en mannen die genocidaal seksueel geweld hebben overleefd te steunen.

24 november 2022

Anne-Marie de Brouwer (voorzitter Mukomeze) sprak tijdens het "Vrienden van Liesker" event in Breda bij Liesker Procesfinanciering en Ceres Legal, opgericht door Sara Liesker. We mochten vertellen over ons werk. Afgelopen jaar steunde Ceres Legal ons werk, als "Vriend van Mukomeze." Alle relaties van Liesker kregen een (h)eerlijk Bèkske: Rwandan Empowerment Coffee mee naar huis.

(Social) media-exposure 2022

In 2022 hebben we flink geïnvesteerd in het op regelmatige basis uitbrengen van nieuws over Mukomeze via onze social media kanalen: Facebook, Twitter, LinkedIn en Instagram. Deze berichten zijn dan ook daar terug te vinden. Daarnaast brengen we zelf nieuwsbrieven uit die we versturen naar onze achterban.

Wat goed ging in 2022

- Tijdens presentaties over het werk van Mukomeze konden we zowel aandacht genereren voor Mukomeze als voor Bèkske: Rwandan Empowerment Coffee. Een zakje koffie als cadeautje is een leuke attentie gebleken.
- We hebben weer op regelmatige basis posts over het werk van Mukomeze op onze social media kanalen, inclusief video's. Op deze manier kunnen we onze achterban goed informeren over het werk dat we doen.

Wat beter kan in 2023

- Actiever op zoek gaan naar mogelijkheden om te kunnen spreken over ons werk en op die manier fondsen binnenhalen, met extra aandacht voor vrij te besteden gelden zodat we o.a. sponsorschappen die eindigen kunnen opvangen als Mukomeze.
- Nu we weer vaker berichten op social media posten, ook de nieuwsbrief weer vaker maken en verspreiden. Beide doelgroepen zijn niet altijd hetzelfde.
- Na een succesvolle eerste meeting met onze internationale adviesraad en ambassadeurs in 2021, was dit helaas in 2022 niet gelukt. In 2023 willen we graag weer samenkomen met de adviseurs en ambassadeurs om zo waardevolle input en expertise op te halen.

BEATA MUKARUBUGA “Mama Lambert”

Beata Mukarubuga is a Rwandese peace and human rights activist. Her work is focused on trauma healing and psychosocial support to survivors of the 1994 Rwanda Genocide against the Tutsis, having gone through the process of healing and reconciliation herself, as a survivor.

Sharing my story has always been one step further to achieving full healing. I am a true testimony of healing and reconciliation as a survivor of the Rwanda genocide against the Tutsis.

In 1994 during the brutal genocide against the Tutsis, I was traumatized. My husband, five children, mother, father, and other close relatives were brutally murdered. I fled to the bush with my one-year-old baby, Lambert. With nowhere to go and no human interaction, each day came with misery and excruciating pain. The future seemed bleak at that point in time. On one of those dreary days, a Christian organization called Solace Ministries found and rescued me. The state in which they found me was woeful. When these good Samaritans took me in, I was mute – not saying a single word. The pain had affected my speech. Many other survivors taken in by the ministries, many of whom were widows and orphans, were equally facing adverse trauma – in many cases, worse. Some completely lost their memory. Others committed suicide because the pain was unbearable.

At Solace Ministries, the survivors were taken through the intricate and intentional steps of emotional healing on the foundation of forgiveness and reconciliation. As I progressed through my healing journey, I became increasingly convinced that with this second chance at life, I had to work with widows and orphans. The counselling that we were taken through was Christian founded.

Once we were set on the right course to recovery and healing, we (the survivors) returned to our homes. It was disheart-

ening to find that the genocide perpetrators had re-integrated back into society. And even after the atrocious crimes that they had committed, they were still employing tactics to silence us. However, the Gacaca courts redeemed a very dismal situation. These transitional justice courts were a crucial apparatus for communities to help the survivors access justice. Many survivors asked the killers where they had buried their loved ones. Upon discovery of their remains, they were able to hold proper burials for their loved ones.

At a certain point in my journey, I vividly recall one of the most important encounters I had: when I faced the men that killed my husband and children in prison. In 2000, one of the perpetrators wrote me a letter. At this point, I thought I was in the advanced stages of recovery and healing. Unfortunately, receiving this letter uncovered the bare truth that I still had a long way to go to forgive. Two years later in 2002, the same man wrote me another letter. This time, I was ready to open and read it. Again, the letter was overtly asking for forgiveness. This time though, he listed his fellow killers who had committed the murders of my husband and children.

Unimaginable at the time, I visited him in prison and asked him to provide me with the details of where the remains of my beloved were thrown. Later in 2002, I held a burial. This burial was of most significance to my journey toward healing. At this point, I made a commitment to reconstruct myself and contribute to the reconstruction of my country.

Overzicht inkomsten en uitgaven

		2021	2022	
Inkomsten	Sponsorschappen (RI)	€ 20.280	€ 20.400	
	Projecten (RI)	€ 30.419	€ 44.987	
	Reguliere donaties (RI)	€ 660	€ 690	
	Eenmalige donaties (RI)	€ 11.349	€ 3.439	
	Campagnes (RI)	€ 0	€ 0	
	Handycrafts	€ 238	€ 0	
	“The men who killed me”	€ 0	€ 0	
	Rente	€ 0,55	€ 0	
	Overig	€ 0	€ 0	
		€ 62.746	€ 69.516	
Uitgaven	Sponsorschappen	€ 24.400	€ 24.435	
	Projecten	€ 28.159	€ 31.390	
	Campagnes	€ 2.005	€ 0	
	Algemene bijdragen	€ 4.700	€ 2.700	
	Handycrafts	€ 0	€ 0	
	“The men who killed me”	€ 1.500	€ 0	
	Overig	€ 2.000	€ 1.110	
	Stichtingspakket Rabobank (OH)	€ 120,28	€ 129	
	Reiskosten (OH)	€ 30,54	€ 0	
	Administratieve kosten (OH)	€ 72,85	€ 491	
		€ 62.842	€ 60.255	
		Saldo van inkomsten en uitgaven	€ 96	€ 9.261
		Saldo lopende rekening 31-12	€ 13.803	€ 23.063
	Ratio Overheadkosten (OH) / Reguliere Inkomsten (RI)*	2,56%	2,34%	
	Waarde aandelenpakket Bèkske BV	€ 5.000	€ 5.000	

Toelichting op de inkomsten

De reguliere inkomsten van Stichting Mukomeze zijn in 2023 gestegen ten opzichte van 2022 (+/+€7.007; +/+11%). Deze toename wordt veroorzaakt door een zeer sterke stijging van de projectinkomsten (+/+€14.568; +/+48%) die de forse afname van de eenmalige vrije donaties (-/-€7.910 -/-70%) overtreft.

De sponsorschapsinkomsten lagen in 2022 op het niveau van 2021; in beide jaren waren er geen eenmalige grote sponsorschapsdonaties voor de duur van meerdere jaren. De toename in de projectdonaties komt met name door opnieuw grote donaties van de Snatager Foundation (€25.100 in totaal ten behoeve van twee projecten (counseling en naaimachines) t.o.v. €20.000 in 2021 ten behoeve van een project (technical skills project)), plus een donatie van de Duitse Corja stichting (€12.812) voor het vocational training project. Een groot deel van de projecten liep zowel in 2021 als in 2022, met vergelijkbare niveaus van inkomsten.

De eenmalige donaties zijn in 2022 flink gedaald opzichte van 2021 (-/-€7.910; -/-70%). Dit is het gevolg van extra inspanningen aan het einde 2021 om de noodzakelijke financiële buffers aan te vullen om de doorlopende sponsorschappen te kunnen blijven doorbetalen. In 2022 zijn er nagenoeg geen lezingen en daarmee weinig inkomsten geweest uit de verkoop van Rwandese handicrafts (enkel ter ondersteuning van de vrouwen in Rwanda (en van onze presentatie-activiteiten) en daarmee zonder direct winstoogmerk voor Mukomeze).

In 2022 waren er, net als in 2021, nagenoeg geen inkomsten uit rente en ook geen overige inkomsten.

Toelichting op de uitgaven

De bijdragen aan Rwanda zijn in 2022 nagenoeg op hetzelfde niveau gebleven als in 2021 (-/-€739; -/-1%). Het aantal sponsorschappen is gedurende 2022 met één sponsorschap afgenomen naar 67, maar de uitgaven aan sponsorschappen over het gehele jaar zijn heel licht gestegen (+/+€35; 0%).

De projectuitgaven zijn net als de projectinkomsten in 2022 gestegen t.o.v. 2021, maar de stijging is minder sterk (+/+€3.231; +/+11%) doordat een grote projectdonatie t.b.v. het vocational training project (€12.812) eind november 2022 is ontvangen en dus pas op 1 februari 2023 zal worden overgemaakt naar Solace Ministries. In 2022 is er ten behoeve van acht projecten geld overgemaakt naar Solace Ministries, net als in 2021. In 2021 en 2022 zijn er geen campagnes geweest om geld in te zamelen voor een specifiek doel en dus zijn er in dit kader ook geen uitgaven gedaan. In januari 2021 is er nog wel €2.005 overgemaakt naar Rwanda na de campagne van eind 2020 in verband met de Covid-19 uitbraak. De algemene vaste bijdragen ten behoeve van partnerorganisatie Solace Ministries zijn primair bedoeld ter ondersteuning van de Mukomeze-activiteiten ter plaatse. Deze zijn in 2022 flink gedaald t.o.v. 2021 (-/-€2.000; -/-57%). De daling komt voort uit het feit dat er in 2021 €3500 is overgemaakt ten behoeve van transportkosten voor medische apparatuur die vanuit Nederland naar Rwanda was verscheept. Daartegenover staat dat in 2021, wegens een te beperkte financiële buffer op de rekening van de stichting, twee keer de vaste kwartaalbijdrage ter ondersteuning van onze partnerorganisatie van €600 niet is overgemaakt. De overige uitgaven in 2022 (€1.110) en 2021 (€2.000) hielden volledig verband met het '3D plant project' dat door de Nederlandse stichting Impact wordt uitgevoerd. Deze uitgaven bedragen 10% van de in totaal ontvangen projectdonaties van de Snatager Foundation in 2022 resp. 2021.

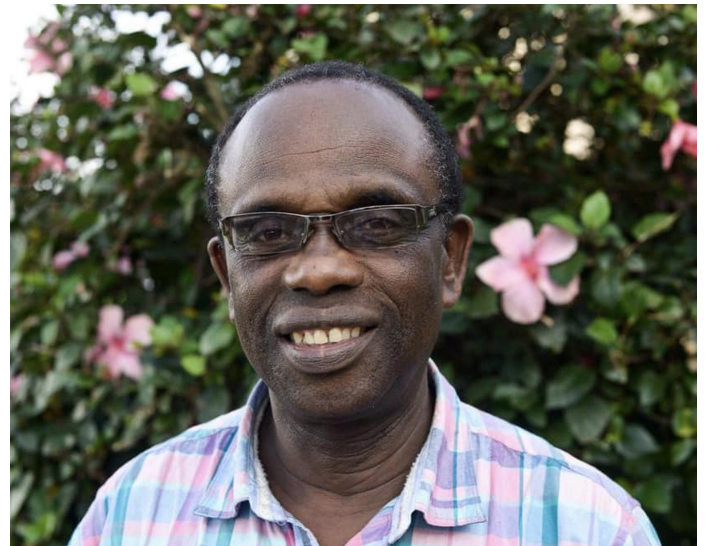
¹ Verschillen tussen inkomsten en uitgaven binnen een jaar en tussen jaren komen voor een belangrijk voort uit verschillen in het tijdstip van inkomsten (eenmalig, maandelijks of jaarlijks) en uitgaven (op kwartaalbasis). Dit speelt met name bij buitenlandse sponsors (om transactiekosten te besparen) en bij projecten.

Toelichting op de overhead-ratio en het resterend saldo

De overheadkosten waren in 2022 hoger dan in 2021 (+/+€542; +/+696%). Door de Covid-19 uitbraak hebben er in 2021 nagenoeg geen fysieke activiteiten plaatsgevonden. Daarbij is in 2021 een bedrag van €400 aangevraagd en ontvangen van een fonds ter verlichting van administratieve kosten voor kleinere organisaties, waardoor de overheadkosten dat jaar bijzonder laag waren.

Door de lage administratieve kosten in zowel 2021 als 2022 liggen de overheadkosten (waaronder ook bank- en transactiekosten, portokosten, reiskosten, webhosting, KvK) eind 2022 met 2,34% nog verder onder de zelf geformuleerde grens van 3% van de reguliere inkomsten (2,56% eind 2021). De overhead-ratio voor 2022 zelf is 0,89% ten opzichte van 0,12% in 2021. Deze jaar-ratio is overigens erg gevoelig voor timing van inkomsten.

Het totaalsaldo van de bankrekeningen per eind 2022 was met € 23.063 gelukkig weer redelijk op niveau, maar zoals eerder aangegeven bij de projectuitgaven is €12.812 hiervan geormerkt voor het vocational Training project. Het resterende saldo is verder nodig om de doorlopende sponsorschappen te kunnen blijven doorbetalen (voor rekening van de stichting zelf, of voortkomend uit eenmalige grotere sponsorschapsdonaties die meerdere jaren doorlopen) en om ieder kwartaal een bijdrage van €600 te doen ter ondersteuning van partnerorganisatie Solace Ministries. Daarmee was er eind 2022 feitelijk opnieuw geen sprake van een vrij besteedbaar saldo. Mukomeze streeft er overigens sowieso steeds naar om het vrije saldo niet te ver te laten oplopen en probeert daarvoor tijdig zinvolle bestemmingen te vinden, vaak in aanvulling op de reeds lopende activiteiten.

Doelstellingen vanaf 2023

Sponsorschappen

- Zelf actiever en gericht sponsorships onder de aandacht van potentiële sponsors brengen, waaronder organisaties. Hierbij moeten we ook gedeeltelijke sponsoring meer onder de aandacht brengen.
- Duidelijker zoeken naar de manier waarop overlevenden het beste en snelste traject naar empowerment kunnen afleggen, hoe we empowerment kunnen meten, en hoe dit besproken kan worden met de overlevenden.
- Nadenken over hoe we vrouwen die uit het sponsorschapsprogramma gaan kunnen blijven volgen en aan ons kunnen blijven binden en hoe we de steeds oudere doelgroep beter kunnen steunen.
- Nadenken hoe we een nieuwe manier van contact tussen sponsor en overlevende kunnen bewerkstelligen.

Projecten

- Inzetten op het aanwenden van nieuwe projecten in overeenstemming met de capaciteit van het bestuur van Mukomeze. Het community development project meer onder de aandacht brengen en passende fondsen vinden.
- Het verbeteren van de communicatie met Solace Ministries en meer gedetailleerde rapportages opvragen bij Solace Ministries.
- Meer inzetten op campagnes of fundraising voor vrij te besteden gelden, zodat we ook stopgezette sponsorships en bijdragen in de salariskosten van onze partnerorganisatie kunnen blijven betalen.

Activiteiten

- Gericht keuzes maken in de activiteiten die we willen ontplooiën of waar we aan willen deelnemen, met inachtneming van de doelgroepen die we willen bereiken en de tijd en middelen die we daarvoor beschikbaar hebben.
- Meer aansluiting zoeken bij netwerken die complementair werk voor Stichting Mukomeze kunnen verrichten, zodat niet al het werk primair bij Mukomeze ligt.
- Meer en vaker inzetten op online bijeenkomsten bij organisaties om over ons werk te spreken.
- Nadenken over het verder ontwikkelen van innovatieve en creatieve activiteiten (e.g. sponsorlopen, diners).

Communicatie

- De communicatie over onze activiteiten aan geïnteresseerden professionaliseren en uitbreiden middels een communicatie strategie plan, o.a. via social media en de nieuwsbrief.
- Onderwerpen die interessant zouden kunnen zijn voor de media actiever onder de aandacht brengen.
- Onze website up to date houden.

Financiële doelstellingen

- Continue instroom van algemene donaties, om op deze manier flexibeler te zijn in de uitvoering van onze activiteiten in Rwanda.
- Vergroten van de inkomsten, ook met het oog op de dekking van noodzakelijke kosten die in Nederland gemaakt moeten worden (e.g. kosten voor monitoring dekken, kostenvergoedingen).
- Maandelijks een target halen voor de sponsorschappen en voor het binnenhalen van de jaarlijkse nieuwe sponsorschappen.
- De activiteiten die we ondernemen/aan deelnemen ook actiever koppelen aan (potentiële) inkomsten.

Bestuur

- Goede, continue bezetting op alle bestuursfuncties.
- Goede, efficiënte aanwending van de tijd en middelen bij de keuzes die we maken. Hierbij hoort een duidelijke taakverdeling en het werken met deadlines.
- Verdere professionalisering als organisatie bij: keuzes maken om op een goede manier te kunnen doorgroeien als organisatie, een strategisch en financieel jaarverslag opstellen, en mogelijke partners benaderen om ons net werk te vergroten.
- Actiever en doelgericht vrijwilligers inzetten om activiteiten mee te organiseren of aan deel te nemen en dit niet alleen bij bestuursleden neerleggen.

MUKOMEZE
EMPOWER HER / HIM

Contact informatie

Stichting Mukomeze is online te vinden via www.mukomeze.nl

U kunt Stichting Mukomeze bereiken via: info@mukomeze.nl

Het bankrekeningnummer van Stichting Mukomeze is NL95 RABO 01435.58.927, SWIFT code: RABONL2U (Rabobank Breda). Uw giften zijn fiscaal aftrekbaar aangezien Stichting Mukomeze een Algemeen Nut Beogende Instelling is (ANBI).

Stichting Mukomeze is opgericht op 8 mei 2008 in Den Haag, Nederland. Stichting Mukomeze is momenteel gevestigd in Breda en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 27318760.

Het RSIN/Fiscaal nummer is 8193.96.436

